

Отже, можна прийти до висновку, що хоч у земський період система надання медичної допомоги населенню тільки почала формуватися, питанню матеріальної підтримки лікарів та їх сімей як у повсякденному житті, так і у разі непередбачених випадків було приділено немало уваги, зокрема з позиції мотивації до довгої та продуктивної роботи на своєму місці, із можливостями професійного розвитку. Земська адміністрація розуміла, що медичний працівник, що має соціальні гарантії, є матеріально заохоченим у продовженні медичної діяльності та у професійному розвитку, є впевненим у майбутньому своєї сім'ї, буде мати більше стимулів у своїй праці. Про значення цього цінного досвіду соціальної підтримки не варто забувати і сьогодні.

Література

1. Герасименко М.В., Черемсин О.В. Становлення та розвиток Земської медицини Півдня України(60-90 ті роки ХІХ ст.): монографія. Херсон: вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2019. 200 с.
2. Разумна М.Н. Матеріальне забезпечення медиків земствами в Україні (1864-1914) // «Наука.Релігія.Суспільство». 2011. № 3. С.56-61
3. Отчет Мариупольской уездной земской управы мариупольскому уездному земскому собранию очередной сессии 1875 года. Мариуполь:Типография Л.А.Залюбавского,1875. С.90
4. Разумна Н.М. Запровадження земствами системи соціальної допомоги медичним працівникам (др. пол. ХІХ - пос. ХХ ст.). // Грані історії: зб. наук. праць. Горлівка: вид-во ГДПІМ, 2012.,Вип. 5. С. 240-247.
5. Сборник постановлений Мариупольского уездного земства с 1864 по 1913 г.г. Том 2. – Мариуполь:Типография Э. и А.Голдриных, 1916. 696с.
6. Сараєва О.В. Повітові земства Донбасу:взаємодія із владними структурами та суспільством: дис. на здобуття наук. ст. к.і.н. / Донецький національний університет. Донецьк, 2011. С.117-118.
7. Леонід Прокопенко. Катеринославське губернське земство і розвиток медичної освіти губернії на початку ХХ ст. // Аспекти публічного управління Том 7.№ 11 С.49-56.
8. Отчет Мариупольской уездной земской управы за 1907 год. Мариуполь: Типография бр. Э. и А.Голдриных, 1908. С.384.
9. Отчет Мариупольской уездной земской управы за 1910 год. Мариуполь: Электро-типография бр.Голдрин, 1911. С.377.

УДК 908 (477.62-2Мар) «1993/2004»

Балабанов К. В.

доктор політичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, радник ректора МДУ

Романцов В.М.

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та археології

**МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ:
З ІСТОРІЇ СТАНОВЛЕННЯ МДУ
(1993 – 2004 рр.)**

2021 рік ознаменувався 30-річчям Маріупольського державного університету, який є ровесником незалежної Української держави та був відкритий завдяки демократичним перетворенням у країні. У процесі свого розвитку МДУ пройшов кілька етапів. У серпні 1993 року Маріупольський гуманітарний коледж Донецького державного університету постановою Кабінету Міністрів України реорганізовано в Маріупольський гуманітарний інститут Донецького державного університету [8, арк. 1]. При відкритті інституту враховувався гострий дефіцит гуманітаріїв у промисловому регіоні, а також те, що в південно-східній частині країни проживає найчисельніша в СНД грецька діаспора. Гуманітарний інститут, здійснюючи підготовку висококваліфікованих спеціалістів гуманітарних професій, поступово став осередком гармонійного розвитку всіх етносів, що живуть у багатонаціональному Приазов'ї, центром розвитку еллінізму в Україні.

У ювілейному виданні, присвяченому 70-річчю першого ректора МДУ К. В. Балабанова було зазначено, що Маріупольський гуманітарний інститут розглядався як важливий етап на шляху «побудови сучасного конкурентоспроможного університету» [11, с. 213]. На реалізацію цього завдання були спрямовані великі зусилля керівництва інституту. В МГІ ДонНУ послідовно проводилася діяльність щодо формування необхідних передумов для перетворення інституту на самостійний заклад вищої освіти.

У 1993 р. відбувся перший набір до МГІ, конкурс становив 1,7 особи на місце. Було зараховано 18 медалістів [3, с. 34]. На початку діяльності інституту в ньому навчалося 393 студенти, працювало 40 викладачів [10, с. 4]. Студенти здобували фахову підготовку за навчальними планами Донецького державного університету, і передбачалося, що після закінчення навчання вони отримають університетські дипломи [15, арк. 1]. У 1996 р. відбувся перший випуск фахівців, підготовлених в МГІ. Перші дипломи нового закладу вищої освіти отримали 84 студенти інституту [3, с. 92].

Активно формувалася організаційна навчально-наукова структура МГІ. Першим в університеті у 1994 році був створений філологічний факультет. У 1996 році в інституті вже працювало 4 факультети (крім філологічного також економіко-правовий, історичний та факультет іноземних мов), відкрито 9 спеціальностей. У 1996 р. в інституті було започатковано заочну форму навчання [8, арк. 5, 6, 7]. 1 вересня 1999 р. було створено факультет заочного навчання МГІ. У 2002 р. в МГІ було створено перший та єдиний в Україні факультет грецької філології [12]. В інституті діяли підготовчі курси, на яких здійснювалася підготовка абітурієнтів до вступних іспитів (створені у 1992 р.). У 1994 р. в рамках підготовчих курсів було створено школу іноземних мов «Поліглот».

2 вересня 1994 р. відповідно до Статуту МГІ було прийнято рішення зборів трудового колективу про створення вченої ради інституту у складі 21 члена [8, арк. 5]. У 1996 р. у Маріупольському гуманітарному інституті вперше було організовано самостійне проведення вступних екзаменів (раніше вони проводилися у Донецькому державному університеті) [8, арк. 6].

Соціальні аспекти розвитку МГІ реалізувала профспілкова організація. Профком докладав зусиль до забезпечення науково-педагогічних працівників та співробітників інституту деякими сільськогосподарськими виробами, сприяв єднанню колективу закладу вищої освіти. Випускалася перша газета інституту «GAUDEAMUS», яка користувалася популярністю серед студентів та викладачів.

МГІ був створений у поліетнічному регіоні українського Приазов'я, де проживала численна грецька діаспора, яка була зацікавлена у розвитку контактів з історичною батьківщиною. «Закономірно, що перед інститутом, який, окрім іншого всіляко сприяв

збереженню, розвитку та поширенню еллінізму на території України, гостинно відчиняє двері Батьківщина еллінів – Греція» [11, с. 213]. Уже в липні 1994 р. МГІ отримав з Греції гуманітарну допомогу, в рамках якої надійшло деяке обладнання для навчальної діяльності, а також різноманітні канцелярські товари [1, 2].

Особливістю МГІ було те, що студенти 8 спеціальностей з 9 протягом 5 років навчання вивчали новогрецьку мову. Наприкінці лютого 1996 р. з кафедри історії та соціально-політичних дисциплін було виділено кафедру класичної філології та еллінізму [12]. У 1996 р. була створена спеціальність «Новогрецька мова та література» і протягом першого року її існування новогрецьку мову вивчали понад 80 студентів [8, арк. 1]. Якість викладання новогрецької мови забезпечували викладачі, які пройшли річне стажування в Греції [6, арк. 1].

У 1996 р. завдяки зусиллям Маріупольського міського грецького товариства очолюваного О. І. Проценко-Пічаджі, а також ректора МГІ було відкрите Генеральне консульство Республіки Греції у Маріуполі. У рамках договору з Центром розвитку та вивчення грецької культури у країнах Причорномор'я на базі МГІ було відкрито Секретаріат Центру грецької освіти, який допомагав розвитку грецької мови та культури в Маріуполі та навколишніх районах. Було створено бібліотеку Центру, діяли курси новогрецької мови, створено можливості для навчально-методичної роботи [8, арк. 3].

У 1994 р. було укладено угоди про співпрацю з провідними грецькими університетами – Афіньським, Яннінським та Салонікським [6, арк. 1]. Маріупольський гуманітарний інститут бере участь у спільних проєктах з грецькими університетами. У рамках програми «Ясон» плідно розвивається співпраця з Салонікським університетом ім. Аристотеля. МГІ уклав договір про співпрацю також з Яннінським університетом [8, арк. 3]. Завдяки комплексному та всебічному співробітництву з міністерствами, обласними адміністраціями, меріями, посольствами, консульствами, університетами та фондами Греції щорічно сотні викладачів та студентів МГІ брали участь в освітніх, наукових, культурних стажуваннях у Греції на пільгових умовах.

У 1997 р. Маріупольський гуманітарний інститут визнано в Україні та Греції провідним центром вивчення новогрецької мови, відродження культури і духовності греків України, зміцнення дружби та співробітництва між двома країнами. У грудні 1997 р. вперше ЗВО Донецької області відвідав глава іноземної держави – Президент Греції Константінос Стефанопулос, який дав високу оцінку діяльності інституту з підготовки висококваліфікованих спеціалістів, зміцнення дружніх зв'язків між українським та грецьким народами [10, с. 4].

МГІ став науковим центром дослідження еллінізму та питань українсько-грецької співпраці. У жовтні 1993 р. гуманітарний інститут виступив співorganizатором міжнародної науково-практичної конференції «Україна – Греція: історія та сучасність», яка проходила у Києві Інститутом історії України НАН України. У травні 1996 р. гуманітарний інститут на державному рівні провів широкомасштабну міжнародну науково-практичну конференцію «Україна – Греція: досвід дружніх зв'язків та перспективи співпраці» [8, арк. 4]. У роботі конференції взяв участь та виступив з доповіддю віце-прем'єр-міністр України з питань гуманітарної політики, академік НАН України І. Ф. Курас, який зробив великий внесок у становлення МГІ.

У 1999 р. у широкомасштабній науково-практичній конференції «Україна – Греція: історична спадщина та перспективи співробітництва» брали участь міністр освіти України В. Зайчук, міністр освіти і релігії Греції Г. Арсеніс та понад 300 провідних

учених, громадських, державних і політичних діячів України, Греції, Грузії, Росії. Конференція сприяла розширенню наукових, освітніх і культурних зв'язків між Україною та Грецією [10, с. 4].

Інститут готував фахівців високого рівня, які успішно працюють у різних сферах навчальної та науково-педагогічної діяльності, юриспруденції, у громадсько-політичному житті України. У 2002 р. почав навчання на спеціальності «Міжнародні відносини» М. В. Трофименко, який після успішного закінчення магістратури за вказаною спеціальністю пройшов шлях від асистента кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики до ректора МДУ, професора, депутата Маріупольської міської ради, члена Ради Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту, заступника голови та члена президії «Спільки ректорів закладів вищої освіти України» [16].

За час існування МГІ ДонНУ було створено сучасну матеріально-технічну та навчально-методичну базу закладу вищої освіти: 5 навчальних корпусів, 5 комп'ютерних класів з підключенням до мережі Internet, власна типографія, наукова бібліотека з чотирма спеціалізованими читальними залами та загальним фондом літератури 130 тис. примірників, найбільша в Україні бібліотека елліністичних студій «Константинос Левендіс», гуртожиток. В інституті була сформована дружна, згуртована команда професіоналів – науково-педагогічних працівників та співробітників. На 20 спеціалізованих кафедрах працювали 215 викладачів, у тому числі, 29 докторів наук, професорів, 91 кандидат наук, доцент [5, арк. 1]. Про успішну діяльність інституту свідчить те, що протягом 12 років він здійснив 8 випусків, дипломи спеціалістів отримали 2027 осіб [5, арк. 2].

Масштабна, багатопрофільна діяльність МГІ створила необхідні передумови для появи Маріупольського державного гуманітарного університету. Це сприяло тому, що Постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2004 року за №401-р інститут отримав статус Маріупольського державного гуманітарного університету [10, с. 5]. Так реалізувалися стратегічні плани розвитку цього закладу вищої освіти, внаслідок чого через кілька років на базі МДГУ було засновано Маріупольський державний університет, який є єдиним класичним університетом у Донецькій області, важливим центром якісної підготовки фахівців та одним з провідних центрів співпраці України з зарубіжними країнами у сфері освіти, науки та культури.

Література

1. Акт о приеме гуманитарной помощи из Греции. Мариуполь 5.07.1994. Архів МДУ. Загальний відділ, 1994.
2. Акт передачи Мариупольскому гуманитарному институту гуманитарной помощи из Греции. Мариуполь 21.07.1994. Архів МДУ. Загальний відділ, 1994.
3. Балабанов К. В. Україна-Греція: з любов'ю в серці. Виступи, статті, інтерв'ю, роздуми. Донецьк: Національна спілка письменників України, журнал «Донбас», 2004. 504 с.
4. Віхи історії Маріупольського державного гуманітарного університету. *Людина високої мети: ювілейне видання*: Донецьк: ТОВ «ВПП «ПРОМІНЬ», 2009. С. 19–24.
5. Звернення ректорів ДонНУ В. П. Шевченка та МГІ ДонНУ К. В. Балабанова до Міністра освіти і науки України В. Г. Кременя про підтримку клопотання щодо надання Маріупольському гуманітарному інституту Донецького державного університету статусу університету та перейменування МГІ в Маріупольський державний гуманітарний університет. Архів МДУ. Загальний відділ, 2004.

6. Информационная справка о деятельности Мариупольского гуманитарного института Донецкого государственного университета. Архів МДУ. Загальний відділ, 1994.
7. Информационная справка о деятельности Мариупольского гуманитарного института. Архів МДУ. Загальний відділ, 1995.
8. Историческая справка Мариупольского гуманитарного института Донецкого государственного университета. Архів МДУ. Загальний відділ, 1997.
9. Маріупольський гуманітарний інститут. Салоніки, 1996. 20 с.
10. Маріупольський державний гуманітарний університет. Фотоагентство Дембицького, 2005. 27 с.
11. Маріупольський державний університет: від заснування до сьогодні. *Костянтин Балабанов: життєвий шлях освітянина, науковця, дипломата*. Маріуполь: ПрАТ «Газета «Приазовський робочий», 2019. С. 213–238.
12. Маріупольський державний університет. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Маріупольський_державний_університет
13. Наказ Маріупольського гуманітарного інституту Донецького державного університету від 30.08.1999. № 99. Архів МДУ. Загальний відділ, 1999.
14. Пояснювальна записка до проекту розпорядження Кабінету Міністрів України (Про утворення Маріупольського державного гуманітарного університету) Міністра освіти і науки України В. Г. Кременя. Архів МДУ. Загальний відділ, 2004.
15. Справка к вопросу «О мероприятиях по развитию учебно-материальной базы Мариупольского гуманитарного института». Архів МДУ. Загальний відділ, 1994.
16. Трофименко Микола Валерійович. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Трофименко_Микола_Валерійович

УДК 27:322(477.62-2Мар)"19"

Гузь А.М.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 032 Історія та археологія

АТЕЇСТИЧНА ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ЩОДО РИМСЬКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У М. МАРІУПОЛІ

Вивчення атеїстичної політики радянської влади на прикладі її локальних проявів є необхідним для об'єктивної реконструкції історії державно-церковних відносин 20-30 рр. ХХ ст. Формування історичної пам'яті про наслідки антирелігійної політики реалізованої радянською владою дозволить уникнути нетерпимості та дискримінації у майбутньому. У цьому контексті науковий інтерес становить дослідження атеїстичної політики радянської влади щодо Римсько-католицької церкви у м. Маріуполі.

Римсько-католицька громада у м. Маріуполі почала формуватися ще у першій половині ХІХ ст. Насамперед, за рахунок іноземців, переважно італійців, які вели торгівлю на півдні Російської імперії, а з середини ХІХ ст. – поляків, німців та інших [5, С. 141-151].

Станом на 1859 рік у м. Маріуполі проживало вже 140 вірян Римсько-католицької церкви [6]. У зв'язку з тим, що в місті зростала кількість вірян, виникла потреба у побудові в м. Маріуполі храму Римсько-католицької церкви. За наявними відомостями, новозбудований Костел Успіння Пресвятої Діви Марії було освячено 18 жовтня 1860 року